

Lillesand kommune
Borketun barnehage

BORKETUN BARNEHAGE
Årsplan Del 1

Årsplanen

Alle barnehager skal utarbeide en årsplan for det pedagogiske arbeidet.

Rammeplanen for barnehage sier noe om hvilke funksjoner denne årsplanen skal ha, og setter også krav til årsplanens innhold.

Årsplanen har flere funksjoner:

- Den skal være et arbeidsredskap for barnehagepersonalet og dokumentere barnehagens valg og begrunnelser.
- Årsplanen skal vise hvordan barnehagen vil arbeid for å omsette rammeplanens formål og innhold til pedagogisk praksis.
- Den kan gi informasjon om barnehagens pedagogiske arbeid til myndighetsnivåene, barnehagens samarbeidspartnere og andre interesserte.
- Årsplanen er et utgangspunkt for foresattes muligheter til å kunne påvirke innholdet i barnehagen.
- Årsplanen danner grunnlag for kommunens tilsyn med barnehagen.

I tillegg til denne delen av årsplanen, finnes det en del 2 som omhandler mer praktisk informasjon om barnehagen. Årsplanen blir publisert digitalt på barnehagens/kommunens hjemmeside og blir lagt ut på visma-foresatt appen. Alle foresatte får utdelt del 2 i papirformat.

Barnehagens styringsdokumenter:

Barnehagen skal forholde seg til mange styrende dokumenter når vi utformer en årsplan for vårt arbeid. Noen av disse er:

- Lov om barnehager
- Rammeplan for barnehager
- Kommuneplan for Lillesand kommune
- Kvalitetsplan for barnehage og skole i Lillesand

I tillegg tar vi hensyn til resultater fra:

- Foreldreundersøkelsen
- Ståstedsanalysen
- Tilbakemeldinger fra barna.

Dokumentasjon:

Planleggingsdager, ledermøter og personalmøter brukes til planlegging og vurderingsarbeid. Barna skal ha et tilrettelagt tilbud i tråd med barnehageloven og rammeplanen. Arbeidet blir jevnlig evaluert og hvert halvår skrives en evalueringsrapport. Vi bruker blant annet periodeplaner, praksisfortellinger og bilder som informasjon og dokumentasjon

Velkommen til Borketun barnehage

Borketun barnehage er en kommunal barnehage i Lillesand, som holder til i Tunveien 45. Barnehagen ligger idyllisk til ved Borkedalstemmen, med kort vei til skole og Lillesand sentrum. Vi har to store adskilte lekeplasser med variert terreng og allsidige lekemuligheter, som er tilpasset de eldste og de yngste barna. Borketun barnehage åpnet i 1979 og er kommunens eldste barnehage. I 2013 ble det gjennomført store utbedringer av barnehagen. I dag fremstår den lys og moderne og har godt med areal både inne og ute.

Barnehagen har 4 avdelinger med ca. 60 barnehageplasser for barn i alderen 1-6 år. To avdelinger for de yngste barna (Bjørka og Furua) og to avdelinger for de eldste barna (Eika og Rogna).

Antall barn i gruppene kan variere fra år til år i forhold til alderssammensetningen til enhver tid.

Kontaktinfo

Felles for barnehagen: 913 46 440

Bjørka: 905 29 334

Furua: 905 30 467

Eika: 905 34 687

Rogna: 905 31 146

Telefon enhetsleder: 992 90 402

anncarina.perry@lillesand.kommune.no

Verdigrunnlag

Borketun barnehage eies av Lillesand kommune og arbeider dermed etter kommunens visjon og kommunens verdier. Dette danner grunnlag for mye av vårt arbeid.

Lillesand Kommunes verdier:

Åpenhet respekt og humor

Lillesand Kommunes visjon:

Unik, trygg og skapende

I tillegg har barnehagen en egen visjon:

"SAMMEN LAR VI OSS BEGEISTRE!"

Med dette mener vi at de ansatte skal være tilstedeværende og engasjerte voksne som følger barnas initiativ. Vi deler barnas gleder og opplevelser. Vi skaper fellesskap for gruppa på ulike arenaer og vi er opptatt av å anerkjenne barnas handlinger.

Våre satsningsområder

Kunnskapsdepartementet er vår sektors øverste myndighet. De har formulert nasjonale mål som sammen med Rammeplanen og Læreplanverket skal ligge til grunn for alt arbeid i barnehage og skole:

Mål for barnehagene:

- Alle har et godt og inkluderende leke- og læringsmiljø
- Barn som har behov for det, får hjelp tidlig slik at alle får utviklet sitt potensial
- De ansatte i kunnskapssektoren har høy kompetanse
- Alle har god tilgang til relevante tilbud av høy kvalitet

I tillegg til nasjonale mål ligger det også tydelige føringer i kommuneplanens samfunnsdel kapittel 2: Folkehelse, livsmestring og tilhørighet. Det er under denne overskriften at vi finner igjen lokale mål og strategier som gjenspeiler og underbygger nasjonale og internasjonale føringer. Følgende mål og strategi er særlig relevant for barnehager og skoler:

Mål:

“Lillesand kommune er en god kommune å vokse opp i”

Strategi:

“Vi sikrer helsefremmende barnehager og skoler, med et inkluderende læringsmiljø hvor alle barn og unge blir sett og anerkjent for sine ressurser”.

Med dette som bakteppe er Kvalitetsplanen for barnehage og skole laget. Den er politisk vedtatt, og planen skal samle alle ansatte i barnehager og skoler om en felles målsetting rettet mot alle barn og unge i Lillesand kommune. Planen skal være samlende, men samtidig gi rom for lokale tilpasninger, etter de ulike behovene som enhetene har.

Planen skal synliggjøre hvordan barnehager og skoler skal omsette kommuneplanens mål og strategier ut i vår praksis i tråd med gjeldende lover og forskrifter.

Planen skal også synliggjøre samarbeid med andre relevante enheter/aktører og fungere som informasjon om dette arbeidet til andre interessenter.

Kvalitetsplanen for barnehage og skole finner dere på Lillesand kommunes hjemmeside

For å ramme inn og gi barnehager og skoler en felles plattform for sitt utviklingsarbeid, har vi tre fokusområder:

- Relasjoner (mellom barn-barn og voksen-barn)
- Digital kompetanse
- Ledelse av endring

Relasjoner

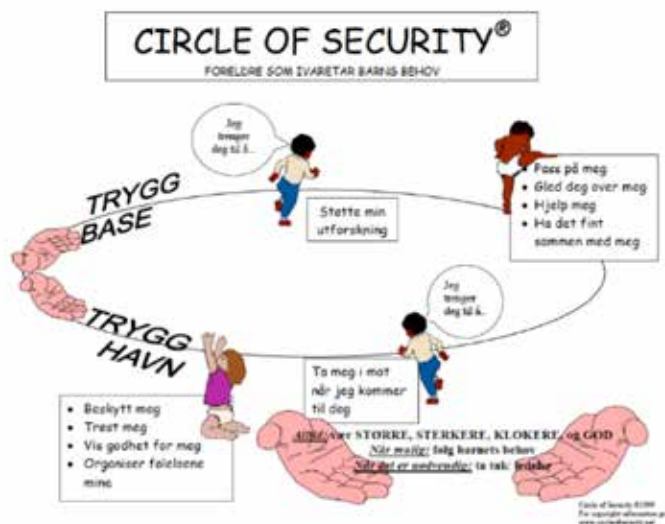
Satsningsområde 1

Vi har alle et grunnleggende behov for å være i relasjon og fellesskap med andre. For barn er gode relasjoner vesentlig. Gode relasjoner er det aller viktigste for at barn skal ha det bra i barnehagen, og for deres utvikling og forståelse av seg selv. Ifølge Rammeplan for barnehagen skal barnehagen både legge til rette for omsorgsfulle relasjoner mellom barna og personalet, og mellom barna. Den påpeker videre at personalet skal legge til rette for at barna knytter seg til dem og til hverandre.

Barn er kompetente, sosiale, aktive, likeverdige og handlende individer helt fra fødselen av. Alle barn er unike og selvstendige mennesker med egne meninger og behov. Barn påvirker og påvirkes av sine omgivelser. Gjennom samspill med andre barn og voksne er barna i stadig utvikling.

Psykologene Brandtzæg, Torsteinson og Øiestad skriver i boka «Se barnet innenfra» (2016:13) at **trygghet, ømhet** og **glede** er viktigere enn alt annet i barnehagen. De sier videre at nærhet til trygge voksne er helt avgjørende.

Trygghetssirkelen er en modell som hjelper oss til å forstå barns grunnleggende behov. Den beskriver to ulike behov, **selvstendighet** og **avhengighet**, disse behovene henger sammen med hverandre. Alle barn trenger beskyttelse og omsorg fra nære voksne, men de har også behov for å utforske og mestre sine omgivelser. I øvre del av sirkelen representerer hånden den voksne som en **trygg base** for barnets utforskning. Den voksne er tilgjengelig og passer på. I nedre del av sirkelen representerer hånden den **sikre havnen**. Omsorgspersonen beskytter barnet, gir trøst og nærhet, tilbyr det hjelp til å regulere og sette ord på følelsene.

Personalet ønsker å oppdage, møte og bekrefte det lille, unike menneske. Vårt syn på barn har konsekvenser for voksenrollen, og er nært knyttet til barns medvirkning. Kvaliteten i det daglige samspillet mellom menneskene i barnehagen er en forutsetning for barns utvikling og trivsel, og er alltid de voksnes ansvar. Personalet må være emosjonelt tilgjengelige, lydhøre og sensitive for barnas kommunikasjon, samt ha evne til refleksjon, og om nødvendig endre egen atferd. Barns møte med de voksne i barnehagen har betydning for hvordan de oppfatter seg selv. Gode og likeverdige relasjoner er viktig for både barns fysiske og psykiske helse.

«Barn, de skal man snakke til som til alle andre folk».
-Anne Cath. Vestly

Vi ser på barndommen som en livsfase med egenverdi, og er opptatt av å se barn som fullverdige mennesker i kraft av hva de er her og nå, vi ønsker ikke ha et dominerende fokus på hva de kan bli i framtida. Målet er å være tilstedeværende, sensitive og støttende voksne som møter barn med «det gode blikket». Med det mener vi blick som er varme, velvillige og ser ting i beste mening.

Personalet skal:

- Sikre at alle barn opplever trygghet og tilhørighet
- Skape positiv atmosfære
- Jevnlig snakke om relasjoner og relasjonskvalitet
- Fremme barnas trivsel, mestring og følelse av egenverd
- Ta ansvar for kvaliteten på samspillet
- Tone seg inn på barnas følelser
- Være gode rollemodeller
- Utvikle følsomheten sin og evnene sine til samspill
- Støtte barna til å ta kontakt med andre på hensiktsmessige måter

Relasjoner til jevnaldrende er betydningsfulle for barn. Alle har behov for å høre til, være akseptert og inkludert i lek, og oppleve seg selv som en del av fellesska-

pet. Ifølge Rammeplanen har personalet ansvar for at alle barn skal oppleve å være betydningsfulle for fellesskapet (Rpl.s.19). Vi skal også legge til rette for at barna får prøve ut ulike sider ved samspill, fellesskap og vennskap. De skal få støtte til å mestre motgang og til å ta andres perspektiv, og til å håndtere utfordringer. I relasjoner med jevnaldrende blir barna blant annet bedre kjent med egne og andres følelser, utvikler forståelse for sosiale forhold og øver på selvkontroll.

Relasjoner er nært knyttet til **omsorg**. Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barns behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. (Barnehageloven §1)

Omsorg er grunnlaget for fellesskapet i barnehagen, og er en forutsetning for barnas trygghet, trivsel og deres utvikling av empati og nestekjærlighet. Personalet må være mentalt tilstedeværende og tilgjengelige, og møte hvert enkelt barn med respekt og anerkjennelse. Alle barn skal oppleve å bli sett, hørt og forstått, uansett om kommunikasjonen er verbal eller kroppslig. Personalet er viktige rollemodeller og veiledere, og må være lydhøre for barnas ytringer, følelser, tanker, ideer og utsagn. Barn er ikke passive mottakere av omsorg, de er sentrale bidragsytere og aktive aktører i barnehagens omsorgsmiljø.

Personalet skal:

- Legge til rette for at barna knytter seg til dem og til hverandre
- Vise varme og nærhet
- Være sensitive
- Vise engasjement, glede og begeistring
- Sikre at alle barn har positive og gode relasjoner
- Bidra til at barna utvikler tillit til seg selv og andre
- Bekrefte barnas handlinger og anerkjenne deres bidrag
- Ha en reflekterende holdning
- Ha et nært og godt samarbeid med de foresatte

Digital kompetanse

Satsningsområde 2

I dagens samfunn har bruken av digitale verktøy og medier blitt en stor og naturlig del av de fleste barns hverdag og virkeligheten de vokser opp i. Digital kompetanse kan være en berikende kilde til lek, kreativitet, kunnskap, samspill og kommunikasjon blant barn.

Bruk av digitale verktøy i barnehagen skal være en pedagogisk aktivitet som er engasjerende og inspirerende for barna. Det skal være noe barn og voksne kan reflektere rundt, utforske og undre seg om sammen. Det skal aldri være noe som blir brukt til å pasifisere barna. Barnehagen skal legge til rette for at barn utforsker, leker, lærer og selv skaper noe gjennom digitale uttrykksformer.

En forutsetning for å kunne ta i bruk digitale virkemidler på en måte som kan både berike og inspirere i barnehagen, er at de ansatte har god kunnskap om hvordan disse verktøyene kan brukes. Noen barn kan trenge tett oppfølging av en trygg voksen, som både kan være tilstedeværende og eventuelt gi trinnvise veiledninger, og da er det viktig at vi voksne selv er trygge på verktøyet.

I starten blir målet i arbeidet med digital kompetanse at de ansatte skal bli kjent med, og trygge på de digitale verktøyene vi bruker i vårt arbeid. For å arbeide med dette skal hver avdeling fordype seg i noen enkelte aktiviteter eller prosjekter innen digital kompetanse sammen med barna, og bli godt kjent med dette.

Personalet skal:

- Utøve digital dømmekraft når det gjelder informasjonssøk,
- Ha et bevisst forhold til opphavsrett og kildekritikk
- Ivareta barnas personvern
- Legge til rette for at barn utforsker, leker, lærer og selv skaper noe gjennom digitale uttrykksformer
- Vurdere relevans og egnethet og delta i barnas mediebruk
- Utforske kreativ og skapende bruk av digitale verktøy sammen med barna.

Ledelse av endringer

Satsningsområde 3

For å skape utvikling og økt kvalitet i barnehagen er det viktig at vi jobber systematisk og målrettet med kompetanseheving.

Barnehagene i Lillesand deltar i ReKomp, som er et Regionalt Kompetansehevingsprogram for barnehager. Dette innebærer at barnehagen med ledelsen og alle ansatte deltar i en utviklingsprosess på egen arbeidsplass. Hensikten er å utvikle barnehagens samlede kunnskap, holdninger og ferdigheter. Og bevege barnehagen fra individorientert til kollektiv kompetanseutvikling (Gotvassli, 2017) Vi samarbeider også med Universitetet i Agder i denne kompetanseutviklingen.

Lillesand er med i nettverk sammen med barnehagene i Birkeland. Sammen dannes det små nettverk av barnehager, basert på hva de ulike barnehagene skal utvikle. Utviklingsområdene tar utgangspunkt i Ståstedsanalysen og foreldreundersøkelsen som ble gjennomført i 2020.

I vår barnehage ble det avgjort at vårt utviklingsarbeid hovedsakelig skal sette søkelys på Relasjoner og digital kompetanse

Lek, læring og danning

Lek

Den viktigste aktiviteten i et barns liv er leken, og den er en del av barns væremåte. Vi ser på leken som et mål i seg selv. Den har egenverdi der barna har stort engasjement. Barn leker fordi det er morsomt. Leken er noe som bare skjer og i leken kan barnet få være fri. I leken får de utforske og bearbeide inntrykk. Leken øker barnets livskvalitet, og er et «krydder» i hverdagen. Grunnlaget for barns vennskap legges i det lekende samspill. Leken er «på liksom», og preges av en her og nå tilstand. Dette gjør leken til en ufarlig arena for utprøving av roller, normer og verdier i samspill med andre.

Leken fremmer utvikling på mange områder, både intellektuelt, språklig, fysisk, sosialt og emosjonelt. Vi legger til rette for at alle barn skal få like muligheter til å leke på egne premisser. De voksnes deltakelse og støtte rundt barnas lek er en av barnehagens viktigste oppgaver.

Gjennom felles opplevelser, kan vi gi inspirasjon og oppmuntring til lek. Barnekulturelle tradisjoner overføres fra barn til barn gjennom leken, og gjenspeiler forhold i barnets oppvekstmiljø og samfunn.

Personalet skal:

- Observere og ved behov veilede barna i leken
- Tilrettelegge for bevegelseslek - ha ulikt og allsidig materiell tilgjengelig
- Tilrettelegge for vennskap på tvers av kultur, alder og avdeling
- Tilrettelegge for ulike typer rollelek
- Delta i lek på barnas premisser

Læring

Gjennom individuelle erfaringer og i samspill med andre barn og voksne, foregår det læring. Det er en kontinuerlig prosess. Læringsprosesser og prosjektarbeid tar utgangspunkt i barnas interesse her og nå, i deres nysgjerrighet og aktive omgang med det fysiske og sosiale miljøet. Personalet i barnehagen må ha et aktivt forhold til barns læringsprosesser ved å være medforskende, stille spørsmål, være med i lek, og undre seg sammen med barna.

Personalet skal:

- Gi barna varierte opplevelser og sanseerfaringer
- Anerkjenn barnas nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær
- Finne balanse mellom utfordring og mestring
- Støtte til å skape forståelse og mening rundt barns refleksjoner

- Legge til rette for et læringsfellesskap der barna aktivt bidrar til egen og andres læring
- Sørge for barns medvirkning
- Ha fokus på tema og prosjekter
- Ta i bruk ulikt materiell og leker som kan utforskes og brukes på forskjellige måter

Danning

Danning er et vidt begrep, men som i korte trekk handler om å utvikle sin personlighet og oppførsel, moral og verdier. Det er en livslang prosess vi mennesker går igjennom. I barnehagen handler danning om at vi skal hjelpe barna med å utvikle deres kunnskap, verdier og holdninger, samt hjelpe dem med å utvikle seg til å bli selvstendig tenkende individer som fungerer i fellesskapet.

Den gode dannelsesprosessen i barnehagen handler i stor grad om at de voksne har respekt for den formen for kommunikasjon som barna har, og at en tar seg tid til og er interessert i hva barna kommuniserer.

Gjennom en god selvfølelse kan barn enklere forstå både seg selv og andre, og igjennom at personalet tilrettelegger for meningsfulle opplevelser og støtte barnas identitetsutvikling og positive selvforståelse, vil dette støtte denne prosessen.

Barna skal bli en del av demokratiet, og være selvtenkende- og kritisk tenkende individer. Igjennom hele barnehagelivet vil barnehagen legge til rette for at barna får bli med i beslutningsprosesser og medvirke i sin hverdag, og får utviklet sin evne til handlingskompetanse.

Personalet skal:

- Vise gjennom holdning og handling at vi verdsetter ulikheter og at hvert enkelt barn blir verdsatt for den de er
- Utforske og filosofere om det barna undrer seg om, både om stort og smått
- Gi leken stor plass i barnehagehverdagen
- La barna få uttrykke sine meninger i ulike sammenhenger
- Ta barns innspill på alvor
- Gi barna kjennskap til kulturen og samfunnet lokalt
- Være gode rollemodeller for hvordan man opptre med høflighet og respekt ovenfor sine medmennesker

Sosial og emosjonell kompetanse

Emosjonell kompetanse handler om å være i stand til å uttrykke og oppleve en rekke følelser. Det handler om å forstå egne og andres følelser, og hva som forårsaker disse følelsene. Det handler også om å regulere og håndtere følelser. Dette utvikles i samspill med andre og er en forløper til sosial kompetanse.

Sosial kompetanse handler om å kommunisere og samhandle positivt med andre i ulike situasjoner og å mestre dette samspillet. Den utvikles og uttrykkes i samspill med andre barn og voksne. Dette er viktig i barns utvikling for at de skal trives, bli verdsatt, bli sett på som likeverdige og for å inkluderes i barnehagens sosiale miljø. Vi gir barna varierte samspillserfaringer, da barna lærer både gjennom formelle og uformelle læringssituasjoner. De ansatte skaper rammer for trygghet og vennskap.

Ifølge barnehageloven skal barnehagen være et utfordrende og trygt sted for fellesskap, og den skal legge til rette for at barna kan danne vennskap.

Vennsapsrelasjoner berører mange sentrale sider av det å være menneske, og rommer humor, begeistring, glede, spenning, fellesskap, engasjement, og gjør livene våre mer meningsfulle. Men kan også innebære konflikter, utestengelse, sorg, savn og fortvilelse over å ikke få være med. Når en spør barnehagebarn om deres liv i barnehagen, er lek og det å ha noen å leke med det viktigste for dem.

Barnehagen tar i bruk ulike verktøy og metoder som skal fremme barns sosiale kompetanse. Med dette ønsker vi å fremme følelser, den gode samtalen, empati, lek, vennskap og motvirke mobbing.

Vi deler sosial og emosjonell kompetanse inn i seks innholdsområder:

- Empati og rolletaking: Innlevelse i andres følelser og forståelse for andres perspektiver og tanker, uavhengig av hva du selv mener og tenker.
- Prososiale holdninger og handlinger: Fellesskapsverdier og positive sosiale handlinger som å hjelpe, oppmuntre og dele med andre.
- Selvkontroll: Det å vente på tur, å inngå kompromisser i konfliktsituasjoner og lek, samarbeide med andre. Ha kontroll på egne lyster og behov.
- Selvhevdelse: Hvordan en kan hevde seg selv og ha egne meninger på en god måte. Tørre å stå imot gruppepress, og bli med på lek og samtaler som allerede er i gang.
- Lek, glede og humor: At barn kan stimuleres til å engasjere seg og la seg rive med. Ha det gøy sammen, tulle og tøyse. Lære seg å skille fantasi fra virkelighet.
- Følelser: kunne kjenne på egne følelser, sette ord på og uttrykke seg på en akseptert måte.

Medvirkning og demokrati

Barns rett til deltakelse og innflytelse finner vi i FNs barnekonvensjon og i Barnehagelovens § 3. Det verdisynet Barnekonvensjonen og Barnehageloven representerer, er sammenfallende med det som betegnes som de bærende elementer i vårt demokrati.

Medvirkning i barnehagen handler om å gi barna muligheter til å påvirke sin egen hverdag, om å bli spurt, bli lyttet til og akseptert som kompetente bidragsyttere. Barna har intensjoner, er aktive aktører og deltakere som har rett til å ytre seg om barnehagens fellesskap, innhold og dagligliv.

En god barnehage fra barns synsvinkel, synes å være en arena der barna får leke, ha venner og kan drive med morsomme aktiviteter. Leken og det lekende gir barna ytringsfrihet. Leken er eksistensielt viktig for barn og er det området der barna selv har mest innflytelse. Barna er ulike og uttrykker seg ulikt. Personalet må være særlig oppmerksomme på de stille, ikke-verbale og de forsiktige barna. Vi må sikre at alles stemmer blir hørt og at alle opplever de har betydning. Dette forutsetter gode relasjoner mellom personalet og barna, og mellom personalet og foreldrene. Ifølge rammeplanen skal barnehagen være et inkluderende fellesskap, der alle får anledning til å ytre seg og bli hørt. På denne måten kan barna få en opplevelse av demokratisk deltakelse.

Personalet skal:

- Ha en grunnleggende holdning til barn basert på likeverdighet, gjensidighet og respekt
- Gi barn tid og rom til innspill, både kroppslige og verbale uttrykk
- Oppmuntre og være medforskende
- Gi barna rett til å ha sine egne opplevelser og erfaringer
- La seg påvirke, følge barnas initiativ og bygge videre på deres interesser
- Ta både individuelle hensyn og det som har betydning for fellesskapet
- Sørgje for at barna får uttrykt sin mening, komme med innspill og ytre egne ønsker for seg selv eller fellesskapet.

Likestilling og likeverd

Likestilling og likeverd er sentrale verdier i lovverk og Rammeplanen. Likeverdighet er å godta at man er forskjellig, men at vi er like mye verd. Likestilling handler om at alle skal være likestilt uansett kjønn. Alle får de samme muligheter til å velge, å bli sett, hørt og til å få delta i fellesskapet. Barn får en oppfattelse av hvem de er i møte med omgivelsene sine, og i barnehagen skal barna oppleve at alle er like mye verdt, og like betydningsfulle.

Personalet skal:

- Møte barna likeverdig, uavhengig av kjønn, funksjonsevne, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, etnisitet, kultur, sosial status, språk, religion og livssyn
- Reflektere over egen praksis og holdninger
- Bruke litteratur som har en allsidig fremstilling av kjønn

- Oppmuntre og trygge barna til å gå inn i ulike roller
- Bekrefte barna som individer, og oppmuntre andre egenskaper enn utseende eller klær
- Gi barna større mangfold i forbilder
- Hjelp barna til å være inkluderende, se alle som mulige venner
- Motvirke alle former for diskriminering
- Yte omsorg basert på kunnskap og trygghet, ikke makt. Voksen-barn relasjonene skal være preget av likeverd.
- Bidra til at barna møter og skaper et likestilt samfunn
- Oppmuntre barna til aktiv deltakelse i fellesskap i alle aktiviteter

Mangfold og gjensidig respekt

Inkludering er fundamentet i barnehagens verdigrunnlag. Rammeplanen er tydelig på at barnehagen skal være et inkluderende fellesskap og fremme mangfold og gjensidig respekt (med plass til det enkelte barn). Personalet har ansvar for at alle barn, uansett funksjonsnivå, alder, kjønn og familiebakgrunn får oppleve at de selv og alle i gruppen er betydningsfulle. Barnehagens innhold skal tilpasses barns behov, evne og forutsetninger, samtidig som det skal ivareta behovet for tilhørighet i fellesskapet.

Barnehagen har en viktig rolle som arena for utvikling av kulturell identitet. Det skal være et vekselspill mellom formidling og barns egen kulturskaping. Barnekultur forstås som kultur av, med og for barn.

Personalet skal:

- Sørge for at miljøet er preget av en atmosfære som bidrar til at barna har respekt og toleranse for ulikheter
- Skape et miljø som er preget av gjensidig omsorg, anerkjennelse og varme
- Vise gjennom all organisering, at innhold og ulike aktiviteter bidrar til inkluderende fellesskap
- Gi rom for barnas egen kultur
- Støtte barn til å mestre og glede seg over seg selv og andre
- Synliggjøre et mangfold i familieformer
- Gi felles erfaringer og synliggjøre verdien av fellesskap

Inkluderende leke- og læringsmiljø -et trygt og godt læringsmiljø i barnehagen

Arbeidet med å sikre et trygt og godt læringsmiljø krever kontinuerlig arbeid fra de voksnes side og det er alltid de voksnes ansvar å forebygge og forhindre mobbing. Rammeplanen framhever viktigheten av voksnes holdninger, kunnskaper og ferdigheter til å møte, forstå og oppdra barn. Det er av vesentlig betydning at barnehagen jobber med sosial- og emosjonell kompetanse, mangfold, språk og vennskap. Alle skal få gode opplevelser i barnehagen og få utvikle et godt selvbilde og få god selvtilitt gjennom å mestre i lek og aktivitet og i samspill med barn og voksne.

Fra 1. januar 2021 kom følgende endringer i Barnehageloven:

- § 41. Nulltoleranse og forebyggende arbeid.
- § 42. Plikt til å sikre at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø. (aktivitetsplikt)
- § 43 Skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider i barnehagen, krenker et barn.

Disse bestemmelsene skal sikre at alle som arbeider i barnehagen skal gripe inn når et barn utsettes for krenkelser, og sikre et godt miljø gjennom forebyggende arbeid. Gjennom satsingen inkluderende læringsmiljø har Lillesand kommune kommet langt i arbeidet, men et godt læringsmiljø krever kontinuerlig refleksjon og holdningsarbeid.

Hovedmålsetting:

Alle barnehager i Lillesand kommune har nulltoleranse for mobbing. Alle barn og unge skal oppleve et godt og inkluderende læringsmiljø som fremmer deres trygghet, trivsel og læring.

Gjennom holdningsskapende arbeid og konkret handling i samarbeid med hjemmene, skal personalet skape et trygt, inkluderende og stimulerende barnehagemiljø. **I Lillesand kommune har vi også peilemerkene som en rettesnor i dette arbeidet:**

1. Det finnes ikke vanskelige barn, men barn som har det vanskelig
2. Vi vet at alt vi gjør påvirker den sammenhengen vi er en del av
3. Vi ser utvikling som en mulighet
4. Vi utvikler løsninger i felleskap

Personalet skal:

- Sørge for at alle barn er trygge i barnehagen
- Være aktive, tydelige og deltagende voksne som griper inn når det er nødvendig
- Legge til rette for, støtte og hjelpe barn inn i god lek sammen med andre
- Observere barnas samspill og sette inn tiltak som virker, når det trengs.
- Ha fokus på visjonen: «Sammen lar vi oss begeistre»
- Gi barna gode fellesopplevelser.
- Samtale med barna enkeltvis og i grupper om aktuelle temaer, undring og spørsmål som barna har
- Støtte barn på en positiv måte når barnet opplever motgang og utfordringer
- Få hjelp til å bli kjent med egne og andres følelser
- Gi støtte til empatiske handlinger og holdninger
- Bruke handlingsplanen mot mobbing når mobbing avdekkes

"Barnehagen skal møte barn med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering".

(Rammeplanen)

Lillesand kommunes plan for et godt læringsmiljø finner du på www.lillesand.kommune.no

Tidlig innsats

For at barn og foreldre skal få et mest mulig helhetlig tilbud til det beste for barns oppvekst og utvikling, kreves det at barnehagen samarbeider med andre tjenester og instanser i kommunen.

Både foreldre og barnehage kan ha behov for å samarbeide med ulike hjelpeinstanser for å sikre at barn og familier som trenger ekstra støtte og veiledning, får hjelp så tidlig som mulig.

Å trenge støtte og hjelp fra instanser utenfor kjernefamilien er ikke noe som er forbeholdt noen få av oss. Dette er tilbud vi alle kan benytte oss av i form av for eksempel råd og veiledning som gjelder barns helse og utvikling.

Våre og deres samarbeidspartnere kommunalt er blant annet:

- Grunnskolene
- Andre barnehager
- Helsestasjonen
- Barnevern
- Familiesenteret
- Småbarns team
- Pedagogisk Psykologisk Tjeneste
- Spesial pedagogisk tjeneste (SPT)
- Kommunefysioterapeutene

Barnehagen er behjelpelig dersom dere ønsker hjelp til å ta kontakt med noen av disse instansene.

Barnehagen samarbeider også med:

- Barne- og Ungdomspsykiatrien (BUP- Arendal sykehus)
- Habiliteringstjenesten for barn og ungdom (Habu – Arendal sykehus)
- Andre instanser ved behov

Ressursteam og barnehageteam

2-3 ganger hvert halvår arrangeres det tverrfaglig team i barnehagen, disse kalles Ressursteam. Da får vi besøk av en representant fra helsestasjonen, pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT) og spesial-pedagogisk tjeneste (SPT)

Styrer og pedagogiske ledere deltar på disse møtene, hvor vi kan drøfte utfordringer rundt enkeltbarn eller på systemnivå, og få veiledning til hvordan vi kan hjelpe på best mulig måte. Ingen barn drøftes uten foreldrenes samtykke. Det er også mulighet for foreldre å delta i ressursteamene.

Dersom vi trenger veiledning på systemnivå, kan vi invitere inn barnehageteam. De vil observere hvordan vi jobber og gi oss veiledning.

BTI- bedre tverrfaglig innsats for barn og unge i Lillesand kommune

Det skal være trygt og godt for barn og unge å vokse opp i vår kommune. Av og til oppstår det likevel utfordringer og vanskeligheter som gjør at ikke alle har det så bra.

I Lillesand kommune har vi utarbeidet en handlingsveileder for hvordan vi vil samarbeide for å hjelpe på en best mulig måte.

BTI-modellen, er en samhandlingsmodell som beskriver den sammenhengende innsatsen i og mellom tjenester rettet mot gravide, barn, unge og familier som det er knyttet en bekymring til.

Modellen skal bidra til tidlig innsats, samordnede tjenester og foreldreinvolvering. **Tidlig innsats** handler om å forebygge mer og å avdekke vansker tidligere, hos både barn, unge og familier som vi kjenner en bekymring for. Tidlig innsats kan både handle om å oppdage vansker i tidlig alder, og å oppdage vansker tidlig i en risikoutvikling. Det kan være forhold i hjemmet, egen-skaper ved barnet/ familien, eller miljøet i barnehagen eller på fritiden som skaper utfordringer.

Hjemmet, helsestasjonen og barnehagen har derfor en sentral rolle både i å oppdage vansker og å følge dem opp. Hjelpetiltakene som blir iverksatt, har fokus på å styrke beskyttende faktorer og redusere risikofaktorer rundt barnet og familien.

Grunnmodellen i BTI beskriver hvordan samhandlingen kan legges til rette på fire forskjellige nivåer, avhengig av omfanget på vanskene som skal løses, og tallet på aktører som skal involveres:

Nivå 0: Definer og del uro.

Nivå 1: Samarbeid om tiltak innenfor hver enkelt tjeneste.

Nivå 2: Samarbeid om tiltak mellom to tjenester

Nivå 3: Omfattende tverrfaglig samarbeid mellom flere tjenester

Nivåene og tjenestene i grunnmodellen blir bundet sammen gjennom en samarbeidsstruktur som er basert på at en aktør, stafettholderen, har ansvar for å koordinere den tverrfaglige samhandlingen og dokumentere arbeidet i en elektronisk stafettlogg.

For mer informasjon om BTI-modellen gå inn på nettsiden: <https://lillesand.bedreinnsats.no/>

Stine Sofie barnehagepakke - Barnas verneombud:

Mål:

I Borketun barnehage skal alle barn bli sett, hørt og tatt på alvor. Barna skal oppleve trygge og varme voksne som lytter, ser dem, forstår, hjelper og gjør en forskjell når barnet trenger det.

Som barnehageansatte har vi en av verdens viktigste jobber, nemlig å se til at de yngste i samfunnet får en god start på livet. Vi har en unik mulighet til å utgjøre en forskjell for de mest sårbare barna i barnehagen. De voksne har som oppgave å være til stede, gi omsorg, anerkjenne, støtte og lage en trygg arena for alle barn og for deres behov til å kunne åpne seg, fortelle og dele av sine liv. Vi jobber innenfor tre kjerneområder: forebygge, avdekke og ivareta.

Gjennom Stine Sofies barnehagepakke får de ansatte økt sin handlingskompetanse på tematikken om vold og overgrep. Vi skal jobbe systematisk i barnehagen for å få bedre kompetanse, erfaring og bli tryggere på oss selv til å kunne hjelpe og gjøre en forskjell for de mest sårbare barna som blir utsatt for en form for vold (fysisk, psykisk og latent vold, overgrep og omsorgssvikt). Det er blitt utnevnt en ansatt som skal fungere som barnas verneombud. Dette er en ansatt som er blitt direkte kurset fra Stine Sofie-stiftelsen sammen med enhetsleder om dette temaet, og skal videreformidle det vedkommende får av kunnskap til de andre ansatte.

Barnehagepakka inneholder ulike verktøy som brukes i arbeidet med å heve de ansattes kompetanse og i det direkte arbeidet med barn. De ansatte skal bl.a. gjen-

nomføre barnesamtaler, følelsesaktiviteter, lese bøker og gjøre aktiviteter som inneholder temaer som er viktige å ta opp og snakke om rundt dette temaet.

Barn er åpne, fordomsfrie og nysgjerrige mennesker. De har allerede en begynnende forståelse for hva som er rett, og hva som er galt. De forstår hva som er gode og vonde hemmeligheter, og de forstår hva andre mennesker har lov og ikke lov til å gjøre mot hverandre. Vi ønsker å være den trygge voksne for barna, som de kan komme til, snakke med og dele gode og vonde opplevelser med. Vi håper at med Stine Sofies barnehagepakke skal barna si ifra når de opplever ting som er galt, enten til ansatte, foresatte eller andre voksne som barna er trygge på og stoler på. Vi håper dette er med på at flere ansatte og andre voksne kan hjelpe barn som blir utsatt for en form for vold.

Vi ønsker at barn skal lære å kjenne sin egen kropp, respektere egen og andres kropp, sette grenser for seg selv, se verdien av eget liv, åpne seg og snakke om vanskelige temaer. Vi må snakke med og ikke til barn for å få de gode dialogene.

Hvordan vi formidler dette arbeidet til barn, gjøres alltid med tanke på deres modenhet og alder.

Vi skal være trygge voksne for de barna som har en utrygg hverdag, og arbeider etter filosofien:

*Det finnes ikke vanskelige barn,
men barn som har det vanskelig*

Fagområder

Personalet skal legge til rette for at barna skal få erfaringer og opplevelser innenfor syv fagområder som er spesifisert i rammeplanen. Alle fagområdene skal inngå i hverdagen og arbeides med parallelt og tverrfaglig. Alle barn er aktive deltakere, medspillere og utforskere i egne liv. De påvirkes av omgivelsene sine, og påvirker selv. Utvikling og progresjon i småbarnsalder er en sammenheng mellom å tilegne seg kunnskaper og lære seg ferdigheter. Det er viktig å påpeke at progresjon er en prosess, resultater måles ikke. Det er store individuelle forskjeller på når barn når milepæler, og når de er klare for ny læring. Gjennom å bruke prosjekt som arbeidsform vil arbeidet bli tilpasset barnas alder og utviklingsnivå.

Kommunikasjon, språk og tekst

Den grunnleggende språkutviklingen skjer i barnehagealder. Arbeidet med å støtte barnas språktilegnelse er en sentral del av barnehagehverdagen. Alle barn skal møte et rikt og variert språkmiljø, og bli inspirert til å bruke både det nonverbale og det verbale språket. Samvær, samtaler og deling av opplevelser i barnehagens dagligliv har stor betydning for barnas språkutvikling. Personalet skal legge til rette for at barna får positive erfaringer med å bruke språket til å skape relasjoner, delta i lek, som redskap til å løse konflikter og til å uttrykke egne tanker, meninger og følelser. Leken er en særlig viktig arena for språklæring og språkutvikling. Den er frivillig og lystbetont, og barna deltar med glede og engasjement. Personalet er viktige språkmodeller for barna. De må være tilstedeværende i samspill med barna og delta på barnas premisser.

Progresjon:

- Gi barna rike sanseopplevelser
- Bevegelseslek initiert av barna selv
- Sensitive voksne som fanger barnas signaler, anerkjenner det barnet kommuniserer og setter ord på det
- Personalet setter ord på det barnet er opptatt av her og nå
- Bruke sang, rim og regler, fortelling og eventyr, tekster fra fortid og nåtid, dramatisering og oppleve ulike formidlingsmåter
- Se i billedbøker, høytlesing og fortelling med støtte av bilder og konkrete
- Samtale om opplevelser i fortid, nåtid og framtid
- Rollelek, regellek og sangleker
- Alle barn skal oppleve høytlesing av variert barnelitteratur med høy kvalitet, og ha tilgang til billedbøker, fagbøker, diktbøker, sangbøker og eventyrbøker
- Legge til rette for og støtte barna når de utforsker skriftspråket
- La barna møte bokstaver og gjøre dem oppmerksomme på dem, gjenkjenne bokstaver i navnet sitt, skape tekst sammen med barna, lek med bokstaver og lekeskriving
- Bli kjent med digitale verktøy som er støttende for barns språkutvikling

Kropp, bevegelse, mat og helse

Barnehagen skal bidra til at barna får bli kjent med egen kropp, sette grenser for egen kropp og respektere andres grenser. Grunnleggende motoriske ferdigheter utvikles i barnehagealder. Gjennom kroppslig mestring utvikler barn en positiv selvoppfatning som fører til økt fysisk og psykisk helse. Ved å tilby sunt og variert kosthold skal barnehagen sørge for matglede og søkelys på god helse.

Progresjon:

- Fokus på hygiene
- Oppmuntre barna til selvstendighet i hverdags-situasjoner som måltid, påkledning og stell
- Veksling mellom aktivitet og hvile
- Mestring og glede ved finmotoriske og grov-motoriske aktiviteter gjennom hele året
- Få innsikt i matens opprinnelse og veien fra mat til måltid
- Vurdere og mestre risikofylt lek

Kunst, kultur og kreativitet

Fagområdet omhandler uttryksformer som billedkunst, kunsthåndverk, musikk, dans, drama, litteratur, film, arkitektur og design. Barnehagen skal legge til rette for at barna får oppleve og uttrykke seg estetisk i samhandling med andre barn og voksne. I dette arbeidet skal barnas nysgjerrighet og undring stimuleres, blant annet gjennom å uttrykke seg estetisk gjennom de ulike kunstformene. Vi skal støtte barna til aktiv deltagelse, og gi de fellesopplevelser i estetiske og skapende prosesser. Vi skal støtte opp om barnekulturen og andre kulturelle tilhørigheter, og barnehagen skal være en arena for kulturformidling.

Progresjon:

- Eksperimentere og bli kjent med ulike materialer og teknikker
- Ta i bruk fantasi, kreativitet og skaperglede
- Bli anerkjent og få stolthet for sin kreativitet og kulturelle tilhørighet
- Legge til rette for samholdighet og kreativitet gjennom å oppleve og skape sammen
- Oppleve og legge til rette for å bli kjent med ulike kunstformer, og utvikle varierte uttryksformer
- Bidra til at mangfold, ulike tradisjoner og uttryksformer blir en berikelse for barnegruppen

Natur, miljø og teknologi

I barnehagen skal barna få oppleve glede, lek og læring i naturen gjennom alle årstider. Gjennom undring og utforskning blir vi kjent med naturvitenskapelige fenomener og naturens egenart. Barna skal få oppleve et mangfold av naturopplevelser, oppleve tilhørighet til naturen og gjøre erfaringer med bruk av redskaper og teknologi. Barna skal bli glad i og få kunnskap om å ta vare på naturen. De skal også få en begynnende forståelse for viktigheten av bærekraftig utvikling, å verne om naturressurser og bevare biologisk mangfold. Vi har miljøuke hvert år, der vi jobber systematisk med temaer som kildesortering, gjenbruk, energi, vann, og viktigheten av å ta vare på naturen.

Progresjon:

- Sanseopplevelser
- Opplive lek og glede av å være i naturen
- Observere dyr og planter
- Tid til å reflektere og snakke sammen med barna om opplevelser i naturen
- Samle, undersøke og bygge med naturmaterialer
- Turer i nærmiljøet
- Få kunnskap om de vanligste fuglene, insektene og planten
- Utforske muligheter som ligger i redskap og teknologi
- Få kjennskap til menneskets livssyklus og næringskjeder
- Opplive, utforske og eksperimentere med naturfenomener og fysiske lover

Etikk, religion og filosofi

Barnehagen skal bidra til at barna utvikler interesse og respekt for hverandre, og forstår verdien av likheter og ulikheter i et fellesskap. Vi lever i et flerkulturelt samfunn, og barnehagen skal reflektere og respektere det mangfoldet som er i barnegruppa. Barna skal få kjennskap til, forstå og reflektere over grunnleggende normer og verdier i samfunnet vårt. I hverdagen skal vi legge til rette for gode samtaler der barn kan stille spørsmål og undre seg sammen med andre barn og voksne i formelle og uformelle situasjoner. Barna skal få kjennskap til den kristne kulturarven og andre religioner og livssyn som er representert i barnehagen.

Progresjon:

- Vise omsorg for hverandre
- Hjelp barna til å sette ord på egne og andres følelser
- Støtte og hjelpe barna i konfliktløsning
- Ha tro på seg selv og føle seg god nok
- Ha gode samtaler sammen
- Legge til rette for gode sosiale arenaer der vennskap kan knyttes og utvikle seg
- Vise respekt og toleranse for at andre har forskjellig mening enn det en selv har.
- Få kjennskap til, og respektere forskjellige familiesammensetninger
- Høytidsmarkeringer knyttet til tradisjoner, religion og livssyn i barnehagen.

Nærmiljø og samfunn

Barnehagen skal bidra til at barna møter verden utenfor familien med tillit og nysgjerrighet. Barna skal få kunnskap om og tilknytning til lokalsamfunnet og få forståelse for ulike tradisjoner og levesett. Barnehagen markerer årlig samefolkets dag. Gjennom sine erfaringer med medvirkning i barnehagen, får de første kjennskap til demokratiske prinsipper. Barnehagen skal sørge for at barna får like muligheter, motvirke diskriminering og mobbing.

Progresjon:

- La barna utforske barnehagens inne- og utemiljø
- Bruke nærmiljøet til gode opplevelser og læringsmuligheter
- Gruppetilhørighet
- Øve på å ta gode valg for seg selv og overfor andre
- Samtale om aktuelle temaer
- Samtale om barnekonvensjonen
- Besøke nærskolen
- Besøke ulike arbeidsplasser

Antall, rom og form

Lek er drivkraften i all læring, også i utviklingen av barns forståelse for matematiske begreper. Med en lekende tilnærming vil vi gi barna erfaring med klassifisering, orientering, sortering og sammenligning. Vi vil også undre oss over sammenhenger i natur, samfunn og univers.

Progresjon:

- Rydde og sortere leker
- Orientering, egen kropp i forhold til rom
- Bygge med ulikt materiell
- Motivasjon for nysgjerrighet og problemløsning
- Erfare og sammenligne størrelser
- Tallrekke og telling. Lære sammenhengen mellom tall og mengde.
- Benevne, kjenne igjen og sortere former
- Enkle spill og puslespill, økende vanskelighetsgrad etter hvert
- Benevne, gjenkjenne og navngi farger
- Lage mønster og former, for eksempel perling og plastilina.
- Utvide begrepsforståelsen og lære motsatte begreper
- Øve på høyre og venstre
- Veie, måle, sammenligne og bli kjent med måleenheter

"Sammen
lar vi oss
begeistre!"

